VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Talousarvioesitys 2024 ja julkisen talouden suunnitelma 2024–2027

9.10.2023

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2024

- Budjettitalouden tulot
  - 76,3 mrd. euroa
- Budjettitalouden menot
  - 87,9 mrd. euroa
- Budjettitalouden tasapaino
  - -11,5 mrd. euroa

Talouden näkymät

- Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt kotitalouksien kulutusta ja investointeja.
  - Suomen talous ei kasvakaan v. 2023.
- Vuonna 2024 kotitalouksien tulot kasvavat hintoja nopeammin ja korkojen nousu on ohi.
  - Ostovoiman kasvu lisää kulutusta ja BKT kasvaa 1,2 %.
  - Talouskasvua heikentää kuitenkin edelleen rakentamisen heikko tilanne.
- Vuonna 2025 kasvu nopeutuu 1,8 prosenttiin, kun kulutuksen kasvun lisäksi investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää.

Kansantalouden kehitys

	2021	2022	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*
BKT:n arvo, mrd. euroa	250,9	268,7	281,6	291,1	303,0	315,5	327,8
BKT, määrän muutos, %	3,2	1,6	0,0	1,2	1,8	1,7	1,6
Työttömyysaste, %	7,7	6,8	7,1	7,2	7,0	6,6	6,4
Työllisyysaste, %	72,3	73,8	73,8	73,8	74,3	74,8	75,2
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	2,2	7,1	6,2	2,2	1,7	2,0	2,0
Pitkä korko, 10 v, %	-0,1	1,7	3,1	3,2	3,2	3,1	3,1

Julkisen talouden näkymät

- Julkisen talouden rahoitusasema heikentyy v. 2023 merkittävästi vuoteen 2022 verrattuna.
  - Taustalla talouskasvun seisahtuminen, monet aikaisemmin päätetyt toimet sekä inflaatiosta johtuva menojen nousu.
- Hallituksen päättämistä julkista taloutta vahvistavista toimista huolimatta julkisen talouden tila heikkenee lähivuosina.
- Ennustejakson loppupuolella julkinen talous alkaa vahvistua, kun talouskasvu nopeutuu ja samaan aikaan myös sopeutustoimet purevat.
  - Julkinen talous pysyy silti huomattavan alijäämäisenä.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja, % / BKT

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43,1	42,9	41,7	40,8	40,6	40,2	40,0
Julkisyhteisöjen menot	55,7	53,4	54,7	54,7	54,6	53,8	53,2
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	-2,9	-0,8	-2,4	-3,2	-3,4	-3,0	-2,8
— Valtionhallinto	-3,2	-1,6	-3,3	-3,4	-4,2	-3,7	-3,5
— Kuntahallinto	-0,3	-0,2	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4
— Hyvinvointialueet			-0,4	-0,5	-0,3	-0,4	-0,5
— Työeläkelaitokset	0,7	0,9	1,0	1,0	1,3	1,3	1,3
— Muut sosiaaliturvarahastot	-0,1	0,1	0,4	-0,1	0,1	0,1	0,1
Perusjäämä	-2,4	-0,3	-1,6	-2,0	-2,0	-1,6	-1,3
Rakenteellinen jäämä	-2,4	-0,4	-1,3	-2,2	-2,8	-2,7	-2,9
Julkisyhteisöjen bruttovelka	72,5	72,9	74,2	76,8	78,9	80,4	81,6
Valtionvelka[1)]	51,3	52,7	54,3	56,4	58,4	59,6	60,6

1) VM:n kansantalousosaston arvio valtion velasta eroaa budjetoidun perusteella arvioidusta.

Valtionhallinto on julkisen talouden sektoreista alijäämäisin

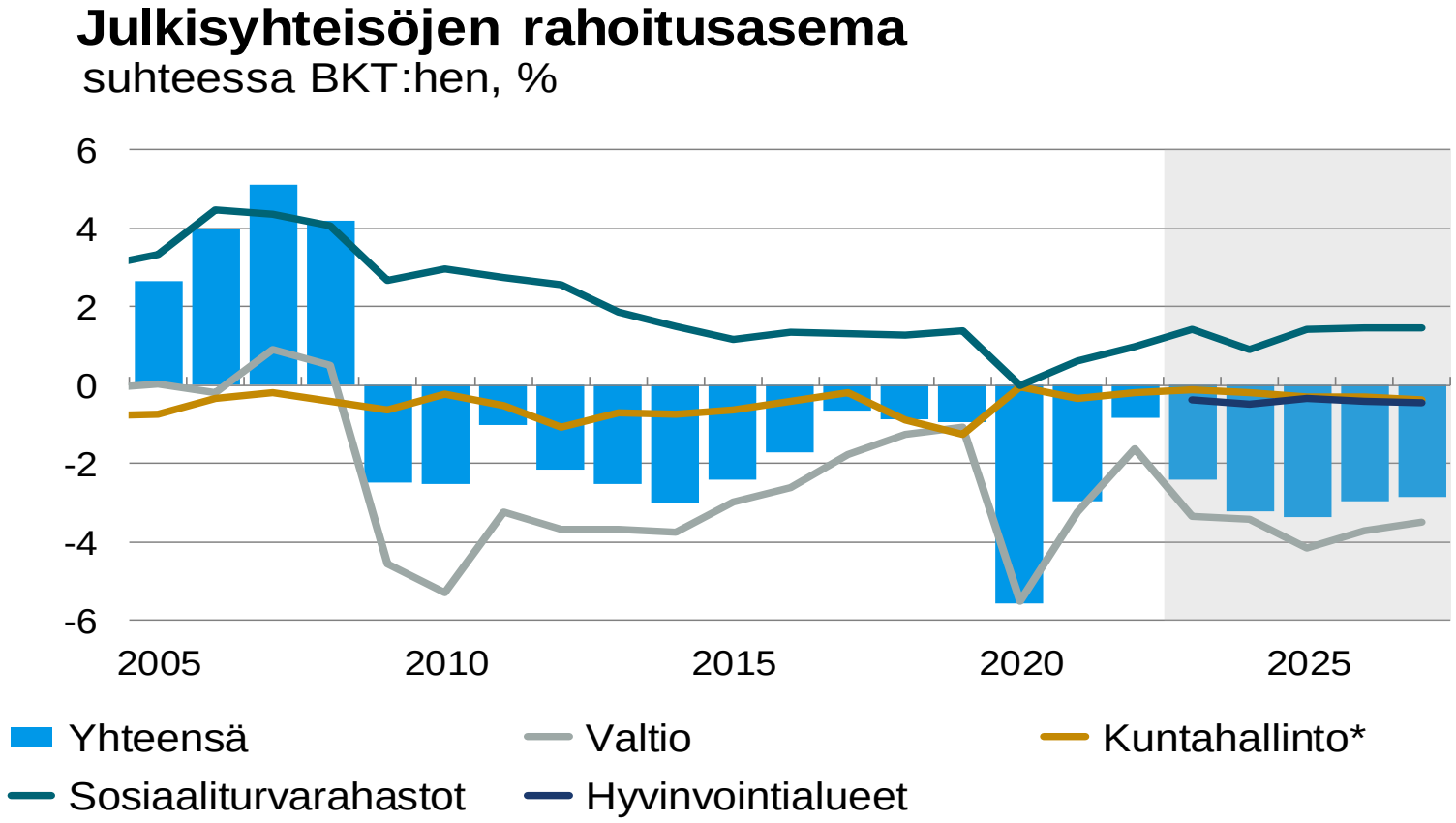

*Ml. hyvinvointialuehallinto vuoden 2022 loppuun saakka

Lähde: Tilastokeskus, VM

Finanssipolitiikan linja

- Hallituksen tavoitteena on vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys.
- Hallituksen tavoitteena on, että julkisen talouden rahoitusasema kohenee siten, että julkisen talouden alijäämä on korkeintaan 1 % suhteessa BKT:hen vuoteen 2027 mennessä.
- Hallitus sitoutuu vaalikauden aikana vahvistamaan julkista taloutta pysyvästi 6 mrd. eurolla vuoden 2027 tasolla.
  - Menoja sopeutetaan hallituksen päätöksin nettomääräisesti noin 4 mrd. euroa vuoden 2027 tasolla.
  - Lisäksi hallitus on linjannut rakennepoliittisista toimista, joilla tavoitellaan julkisen talouden vahvistumista n. 2 mrd. eurolla vuoden 2027 tasolla.
  - Hallitus seuraa aktiivisesti toimenpidekokonaisuuden toteutumista sekä reagoi tarvittaessa korvaavilla toimenpiteillä.

Valtiontalouden menokehys (1/3)

- Hallitus on sitoutunut valtiontalouden menoja koskevaan kehysmenettelyyn. Kehyssääntö on hallitusohjelman liitteenä (liite A).
- Valtiontalouden kehysjärjestelmä on keskeinen hallituksen finanssipolitiikan ohjauksen väline ja uskottavan talouspolitiikan perusta. Hallitusohjelman kirjauksia ja muita toimenpiteitä toteutetaan vaalikauden kehyksen mahdollistamissa rajoissa.
- Osana hallituksen ensimmäistä julkisen talouden suunnitelmaa asetetaan sitova reaalinen vaalikauden kehystaso vuosille 2024–2027.
- Hallitusohjelman mukainen 4 mrd. euron määräaikainen investointiohjelma otetaan huomioon kehystason rakennekorjauksena, eli vaalikauden kehystä nostetaan menoja vastaavasti (sitä mukaan kun määrärahoja budjetoidaan).
- Venäjän hyökkäyssodan johdosta Ukrainan tukemiseksi tarkoitettu uusi ja tilapäinen puolustusmateriaali-, siviilimateriaali- ja humanitaarinen apu katetaan kehyksen ulkopuolisena.

Valtiontalouden menokehys (2/3)

- Kehyssäännön mukaan hallitus ei käytä veronhuojennuksia tai verotukia kehyksen kiertämiseen. Hallitus ei myöskään käytä osakeluovutuksia, saatavien luovutuksia, rahastoja tai muita keinoja kehyksen kiertämiseen menokehyksen tarkoituksen vastaisesti. Tämän systemaattinen arviointi sisällytetään osaksi hallituksen päätöksentekoa.
- Kehyssääntöön sisältyy poikkeusmekanismi, jonka tarkoituksena on osaltaan turvata talouspolitiikan kykyä reagoida erittäin poikkeuksellisiin ja merkittäviin hallituksen vaikutuspiirin ulkopuolelta tuleviin kriisitilanteisiin.
- Lisätalousarviovaraus on 400 milj. euroa / vuosi. Vuonna 2027 hallitus voi käyttää lisätalousarviovarauksesta korkeintaan 100 milj. euroa.
- Talousarvioesityksen ja julkisen talouden suunnitelman jälkeen jakamattomaksi varaukseksi jää (lisätalousarvion lisäksi) 147 / 150 / 180 / 250 milj. euroa v. 2024–2027.
- Jakamaton varaus ja lisätalousarviovaraus on mitoitettu kattamaan kaikki ennakoimattomat menotarpeet. Hallitus sitoutuu siihen, että varauksia jätetään käyttämättä ja kehystasoa lasketaan vastaavasti, jos menopaineet eivät välttämättä edellytä varausten täysimääräistä käyttöä.
- Seuraavalla dialla kuvataan vaalikauden kehyksen asettaminen.

Valtiontalouden menokehys (3/3)

Vaalikauden kehys vuosille 2024—2027 (vuoden 2024 hinnoin), milj. euroa

	2024	2025	2026	2027
Kehysmenojen taso teknisessä kehyspäätöksessä 23.3.2023	74 840	75 473	75 382	75 541
Edellisen vaalikauden kuntien verotulomenetysten kompensaatioiden siirto kehykseen kuuluviksi	275	275	275	275
Kehystason tekninen korjaus: kehyksen ulkopuoliset menot, joihin kohdistuu säästöjä, lisätään kehysmenojen tasoon	378	521	510	511
Kehystason muut rakenteelliset tarkistukset	33	130	356	420
Kehystason hinta- ja kustannustarkistukset	79	-45	-46	-45
Kehysvarausten tarkistaminen		680	340	
Hallitusohjelman mukaiset kehykseen kuuluvat menot yhteensä, josta	-246	-685	-981	-1 455
— säästöt ja lisäpanostukset	-766	-1 235	-1 561	-2 105
— jakamaton varaus	120	150	180	250
— lisätalousarviovaraus	400	400	400	400
Valtion asuntorahaston avustusten siirto kehykseen kuuluvaksi	98	98	98	98
Makeran avustusten siirto kehykseen kuuluvaksi	10	10	11	11
Varautuminen ennakoimattomiin menotarpeisiin	42	127	130	244
Vaalikauden kehystaso (ml. lisätalousarviovaraus)	**75 510**	**76 584**	**76 076**	**75 601**

Talousarvioesityksen keskeiset kokonaisuudet ja määrärahat

Budjettitalouden menot vuonna 2024

- Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 87,9 mrd. euroa, joka on 6,5 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa.
- Määrärahatason kasvua vuoteen 2023 verrattuna selittävät suurimpina tekijöinä mm.
  - Vuoden 2024 lakisääteiset ja sopimusperusteiset indeksitarkistukset (1,7 mrd. euroa)
  - Korkomenot (1,6 mrd. euroa) sekä
  - Hyvinvointialueille kohdennetaan indeksitarkistuksen lisäksi rahoitusta 3,4 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa.
    - Vuoden 2023 vertailulukua pienentää se, että vuoden 2023 rahoituksesta 1,9 mrd. euroa maksettiin jo joulukuussa 2022.
- Määrärahatasoa nostavat myös lisäpanostukset T&K-toimintaan (n. 260 milj. euroa) sekä jakamattoman varauksen käyttö.
- Menotasoa alentavat hallitusohjelman mukaiset uudistukset ja menosäästöt (ks. seuraava dia).

Hallitusohjelman mukaiset säästöt ja määrärahalisäykset

- Hallitusohjelma (liite B) sisältää toimet, joilla tavoitellaan nettomääräisesti 4 mrd. euron julkisen talouden sopeutusta vuoden 2027 tasolla.
  - Kokonaisuus sisältää säästöjen lisäksi menolisäyksiä, sekä myös tuloja lisääviä toimia.
  - Joiltain osin toimenpiteiden vaikutusarviot ovat tarkentuneet hallitusohjelman valmistumisen jälkeen, ja myös kohdentuminen eri julkisen talouden sektoreiden välillä on täsmentynyt.
- Menolinjaukset tuottavat nettomääräisesti n. 0,8 mrd. euron säästövaikutuksen valtion budjettitalouteen v. 2024.
- Kehyskauden lopulla v. 2027 hallitusohjelman menopäätösten vaikutus on 2,5 mrd. euroa, kun huomioidaan indeksisäästöjen nimellinen vaikutus.
  - Luvut eivät huomioi sitä, että etuuksiin tehtävät säästöt vähentävät verotuloja.

Hallitusohjelman mukaiset valtion budjettitalouden määrärahasäästöt ja -lisäykset (netto), milj. euroa

(- = määrärahasäästöä, + = määrärahalisäystä)	2024	2025	2026	2027
Koulutus ja osaaminen	9	44	61	28
Sosiaali- ja terveyspalvelut	-141	-178	-246	-430
Sosiaaliturva ja -etuudet	-212	-473	-499	-564
Indeksisidonnaiset kokonaisuudet (vaikutus vuoden 2024 hintatasossa)	-195	-194	-194	-194
Maa- ja metsätalous, ympäristö	-13	-44	-70	-68
Elinkeinoelämä, liikenne ja asuminen	-209	-274	-370	-421
Maanpuolustus, yleinen turvallisuus, maahanmuutto ja kehitysyhteistyö	-19	-30	-121	-213
Hallinto	-10	-105	-155	-276
Yhteensä	-792	-1 254	-1 595	-2 138

Kertaluonteinen 4 mrd. euron investointiohjelma

- Rahoitetaan valtion omaisuustuloilla, purkamalla valtio-omisteisten listaamattomien yhtiöiden ylipääomituksia sekä tekemällä tuloutuksia Valtion asuntorahastosta rahaston nykytasoista toimintaa vaarantamatta.
- Menoja budjetoidaan varmistettujen tulojen mahdollistamissa rajoissa.
- Varmistettuja tuloja on tässä vaiheessa n. 1 020 milj. euroa.
  - 800 milj. euron tuloutukset Valtion asuntorahastosta.
  - Ilmastorahasto Oy:n pääomituksen peruminen 100 milj. euroa (LTAE 2 / 2023).
  - Ilmastorahastosta siirrettävistä osakkeista aiheutuu n. 120 milj. euron ylimääräinen verotulo.
- Talousarvioesityksessä ja JTS:ssä kohdennetaan investointiohjelmaan yhteensä 734 milj. euroa määrärahoina ja valtuuksina.

Investointiohjelmasta vuoden 2024 budjettiin sisältyy muun muassa seuraavia toimia

- Väyläverkon korjausvelan purkuun 250 milj. euroa
- Uusiin väylähankkeisiin lähes 350 milj. euron valtuudet
- Sote-palveluiden vaikuttavuusinvestointeihin ja hoitojonojen purkuun (Kela-korvaukset) n. 80 milj. euroa
- Puhtaan energian Suomen kärkihankkeeseen (lataus- ja tankkausinfra) 10 milj. euron valtuus
- Palokin koskien patojen purun suunnittelu (0,45 milj. euroa)

T&K-rahoituslain soveltaminen valtion vuoden 2024 talousarvioesityksen laadinnassa

- Suomen tavoitteena on nostaa T&K-menot 4 prosenttiin suhteessa BKT:hen v. 2030 mennessä.
- Rahoituslaki tuli voimaan vuoden 2023 alussa ja sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2024 talousarvioesityksen laadinnassa.
- Lain mukaan valtion rahoituksen määrän tulee olla 1,2 % suhteessa BKT:hen v. 2030 mennessä.
- Laissa säädetään valtion talousarvioon vuosina 2024–2030 otettavien tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä.
  - Rahoitusta lisätään euromääräisesti tasaisesti vuosittain.
  - Kaikki T&K-toimintaan suunnattu rahoitus lasketaan mukaan kokonaissummaan riippumatta siitä, mille hallinnonalalle tai momentille rahoitus on valtion talousarviossa osoitettu.
  - T&K-toiminnalla tarkoitetaan Tilastokeskuksen virallisen tilaston mukaista toimintaa.

Rahoituslain vaikutus budjettivalmisteluun

- VM:n kansantalousosaston syksyn ennusteen mukaan valtion talousarvion mukainen T&K-rahoitus tulisi olla v. 2030 n. 4,3 mrd. euroa (v. 2023 rahoitus on n. 2,35 mrd. euroa).
- Valtion T&K-rahoitusta tulee siten korottaa vuosittain n. 280 milj. eurolla verrattuna vuoden 2023 lähtötasoon.
- Aiemmin tehtyjen päätösten perusteella valtion T&K-rahoituksen määräksi arvioitiin n. 2,4 mrd. euroa v. 2024. T&K-rahoitusta on lisätty uusilla päätöksillä 264 milj. euron verran, jotta lakisääteinen rahoituksen määrä täyttyy.

	2023 (TK:n ennakko)	TAE2024 arvio	2025*	2026*	2027*
Rahoituslain mukainen taso, mrd. euroa	2,35	2,63	2,91	3,19	3,47
Aiemmin päätetty rahoitus, mrd. euroa		2,37	2,42	2,45	2,50
TAE2024 päätökset, mrd. euroa		0,26	0,33	0,35	0,27
Myöhemmin päätettävä rahoitus, mrd. euroa			0,16	0,39	0,70

Syksyn riihen T&K-päätökset (TAE 2024 ja JTS 2024–2027)

	2024	2025	2026	2027
Pysyvät rahoituksen korotukset (milj. euroa)				
Business Finlandin T&K-toiminnan tukemisen valtuus	92	92	92	92
Business Finlandin T&K-toiminnan lainavaltuus	10	10	10	10
EU-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus korkeakouluille ja valtion tutkimuslaitoksille	35	35	35	35
Suomen Akatemian tutkimushankevaltuus	55	45	45	45
Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen	5	5	5	5
Määräaikainen rahoitus (milj. euroa)				
Tutkijankoulutus-pilotti (2024—2027)	40	86	86	50
VTT, mikroelektroniikan ja kvanttiteknologian pilotointiympäristö (2024—2027)	5,3	11,2	45	17,5
VTT, kvanttitietokone (2024—2027)	5	25	25	15
VTT, pienydinvoimalahankkeiden kehittäminen (2025-2027)		2,12	2	0,38
REPowerEU, puhtaan energian ja materiaalivirtojen T&K-hanke (2024-2026)	16,5	19	4,3	
TAE2024 ja JTS -rahoituspäätökset	**264**	**330**	**349**	**270**

Keskeiset valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituserät (arvio), milj. euroa

	2023	2024	2023-2024	2023-2024
	TA	esitys	muutos	muutos, %
Yliopistot	726	773	47	6
Ammattikorkeakoulut	110	115	5	4
Valtion tutkimuslaitokset	213	259	46	21
- josta VTT	89	118	30	33
- josta LUKE	59	62	3	6
Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen	30	35	5	17
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat, yhteensä	1 080	1 182	102	9
Suomen Akatemia	517	553	36	7
- josta strateginen tutkimus	56	56	0	0
Business Finland	721	725	4	1
- josta T&K-rahoitus	535	558	22	4
Rahoitusorganisaatioiden T&K-rahoitus, yhteensä	1 052	1 110	58	6
Muu valtion T&K-rahoitus	223	343	120	54
- josta EU-projektien vastinrahoitus	-	35	-	-
Arvio valtion koko T&K-rahoituksesta	2 355	2 635	280	12
Arvio valtion T&K-rahoitusintensiteetistä	0,84 %	0,91 %		

REPowerEU on osa EU:n elpymis- ja palautumistukivälinettä

- REPowerEU-ohjelman tavoitteena on lopettaa EU:n riippuvuus Venäjältä peräisin olevista fossiilisista polttoaineista ja nopeuttaa vihreää siirtymää.
- Suomella on käytettävissä 127 milj. euroa
  - 113 milj. euroa lisärahoitustukea
  - lisäksi Brexit-mukautusvarauksesta on siirretty 14 milj. euroa
- REPowerEU-varat on päätetty kohdentaa
  - ympäristöluvituksen vauhdittamiseen valtion aluehallintouudistuksen kanssa yhteensopivalla tavalla (n. 32 milj. euroa)
  - puhtaan energian ja materiaalivirtojen T&K-rahoitukseen ja pilotointiin (40 milj. euroa)
  - puhtaan siirtymän investointeihin (n. 55 milj. euroa).

REPowerEU vuoden 2024 talousarvioesityksessä

- Vuoden 2024 talousarvioesitykseen sisältyy n. 35 milj. euroa REPowerEU-ohjelmaan liittyviä menoja.
- Tuloarvio EU:lta saatavien maksatusten osalta on 42 milj. euroa v. 2024.
  - Maksatukset jäsenmaille perustuvat neuvostossa hyväksyttyjen tavoitteiden ja välitavoitteiden saavuttamiseen.
    - Neuvottelut Suomen REPowerEU-luvusta komission kanssa ovat kesken.
    - Komission alustava hyväksyntä on edellytys sille, että toimenpiteet ja niihin liittyvät tavoitteet voidaan sisällyttää Suomen REPowerEU-lukuun.

Tuloarviot sekä budjettitalouden alijäämä ja velka

Budjettitalouden tulot (1/2)

- Vuoden 2024 tuloarvio on yht. 76,3 mrd. euroa, mikä on 3,3 mrd. euroa enemmän kuin vuodelle 2023 on budjetoitu (sis. LTAE II).
- Veroja ja veroluonteisia tuloja on yht. 66,8 mrd. euroa, mikä on 2,9 mrd. euroa enemmän kuin v. 2023.
  - Kasvua selittävät ennen kaikkea ansio- ja pääomatulovero (+2 224 milj. euroa) ja arvonlisävero (+728 milj. euroa)
  - Lisäksi kertaluonteinen ns. windfall-vero nostaa verotuottoja 200 milj. € v. 2024.
  - Laskua taas on ennen kaikkea energiaverossa (-149 milj. euroa) ja autoverossa (-89 milj. euroa).
- Tuloarvioissa on huomioitu hallitusohjelman liitteen C veropäätökset sekä muut hallituksen veropäätökset.
  - Vuonna 2024 verotuloja kasvattaa kassavaikutuksena erityisesti indeksitarkistuksen alimitoitus (127 milj. euroa).
  - Vastaavasti jakeluvelvoitteen nousun kompensaatio polttoaineveron kevennyksellä laskee tuloja (-140 milj. euroa).

Budjettitalouden tulot (2/2)

- Vuosina 2025–2027 verotulot ovat keskimäärin 968 milj. euroa alemmat kuin tekn. kehyksessä.
  - Erityisesti korkotulojen lähdevero tuottoarviota on laskettu (-338 milj. euroa vuosittain).
  - Lisäksi yhteisöveron tuottoarviota on laskettu (-280 milj. euroa vuosittain)
  - Myös arvonlisäveron tuottoarviota on alennettu (-121 milj. euroa vuosittain), vaikka arvonlisäveroon tehdään korotuksia 2025 alkaen.
- Sekalaisten tulojen tuottoarvio on 131 milj. euroa edellisvuotta korkeampi v. 2024 ja keskimäärin 199 milj. euroa teknistä kehystä korkeampi vuosina 2025–2027.
  - Syynä mm. Valtion asuntorahastosta tehtävät tuloutukset investointiohjelman rahoittamiseksi (yht. 800 milj. euroa)
- Omaisuustulojen (osasto 13) tuottoarvio on 232 milj. euroa edellisvuotta korkeampi v. 2024 ja keskimäärin 38 milj. euroa teknistä kehystä matalampi vuosina 2025–2027.
  - Tuottoarviota kasvattaa rahapelitoiminnan tuottojen siirto sekalaisista tuloista osaksi omaisuustuloja ja vastaavasti laskee osinko- ja osakkeiden myyntitulojen arvioitu vähentyminen.

Alijäämäluvut ovat synkkiä, mutta kaikki hallituksen toimien vaikutukset eivät ole vielä näkyvissä

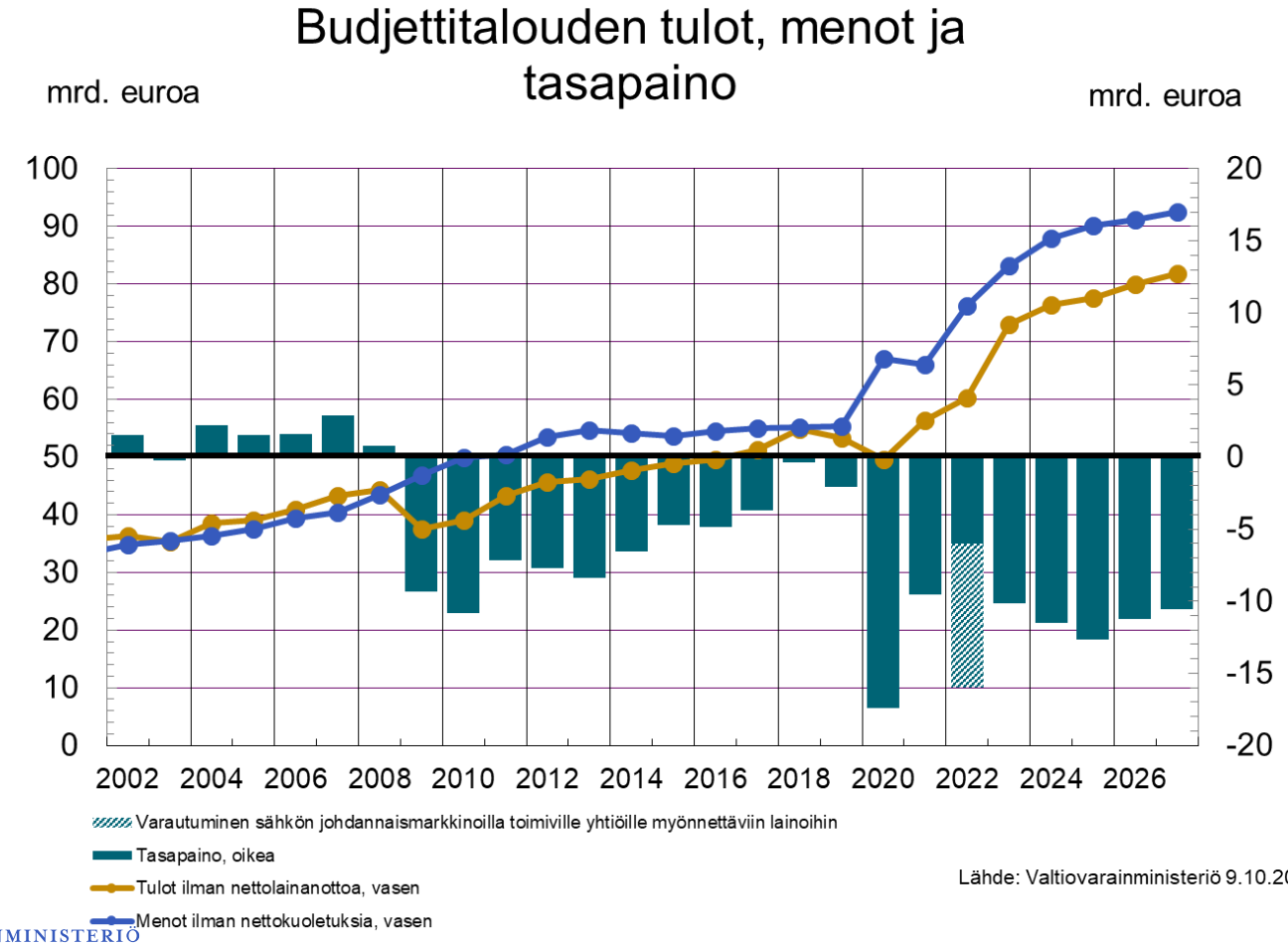

Lähde: Valtiovarainministeriö 9.10.2023

Tasapaino:

2020 (TP): -17,4 mrd. euroa

2021 (TP): -9,6 mrd. euroa

2022 (TP): -6,0 mrd. euroa

2023 (LTAE2): -10,2 mrd. euroa

2024 (TAE): -11,5 mrd. euroa

2025 (kehys): -12,7 mrd. euroa

2026 (kehys): -11,3 mrd. euroa

2027 (kehys): -10,6 mrd. euroa

Taulukko: Valtion budjettitalouden tasapainon muutokseen vaikuttaneita tekijöitä verrattuna kevään 2023 JTS:ään, mrd. euroa

	2024	2025	2026	2027
Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma kevät 2023	**-11,6**	**-11,8**	**-11,3**	**-12,0**
Menoarvion tarkentuminen	**0,4**	**0,1**	**0,7**	**2,2**
Hallitusohjelman mukaiset menotoimet (liite B, netto)	0,8	1,4	1,8	2,5
Hallitusohjelman mukainen investointiohjelma (tähän mennessä budjetoidut menot)	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
Muut hallituksen päättämät menotoimet	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1
Ukrainan tukipaketit (puolustusmateriaalihankinnat)	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Lisävarautuminen hyvinvointialueiden rahoituksen jälkikäteistarkistuksiin	0,0	-0,7	-0,3	0,0
Valtionvelan korkomenoarvion muutos	0,2	0,1	0,0	0,1
EU-jäsenmaksu (ajoitusmuutos)	0,3	-0,1	-0,2	-0,3
Muu menojen muutos (netto), sisältäen mm. indeksitarkistusten tarkentumisen	-0,5	-0,3	-0,1	0,2
Tuloarvion tarkentuminen	**-0,3**	**-1,0**	**-0,7**	**-0,7**
Uudet veroperustemuutokset (netto)	0,1	0,1	0,0	-0,1
Korko-, osinko- ja osakemyyntitulojen arvioiden muutos	0,1	0,0	0,0	0,0
Sekalaisia tuloja koskevan arvion muutos	1,3	0,3	0,2	0,1
Muut tuloarvioon vaikuttaneet tekijät (ml. kertymätiedot ja uusi suhdanne-ennuste)	-1,8	-1,3	-0,9	-0,7
Muutos yhteensä	***0,1***	***-0,9***	***0,0***	***1,4***
Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma syksy 2023	**-11,5**	**-12,7**	**-11,3**	**-10,6**

Budjetin alijäämää lisäävät monet rakenteelliset tekijät, mutta myös osin määräaikaiset päätösperäiset toimet

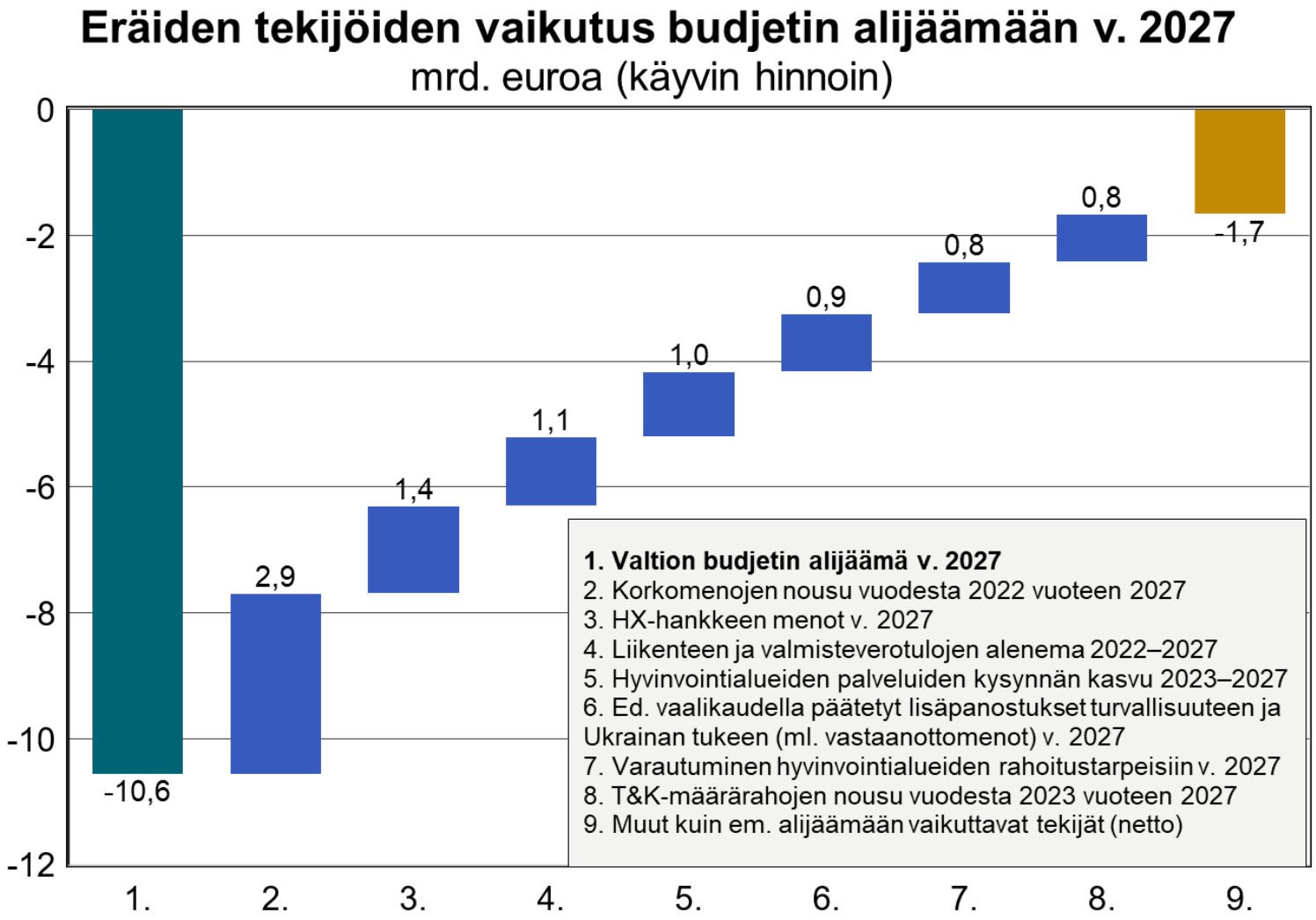

Valtion velan määrä

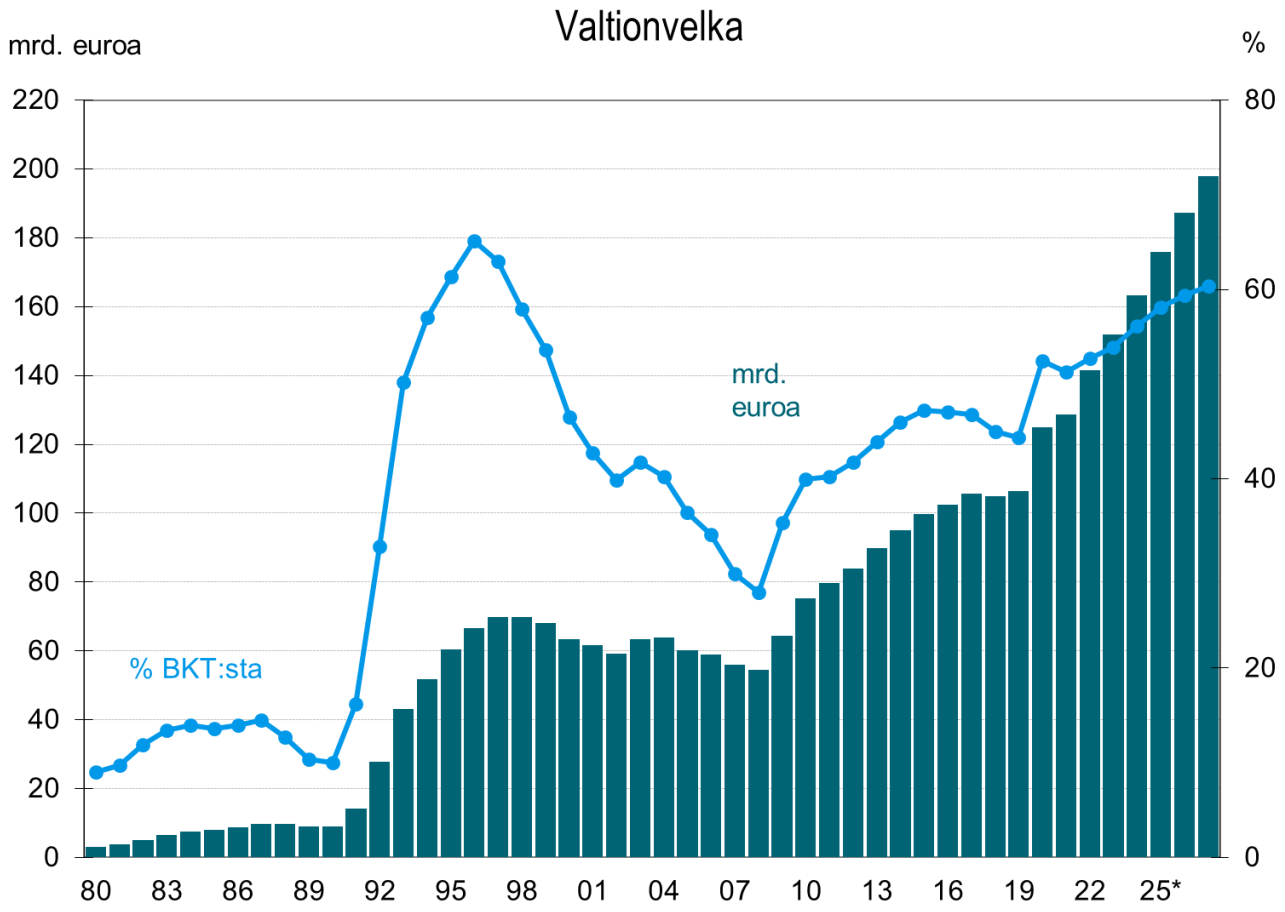

Lähde: Valtiovarainministeriö 9.10.2023

- Vuoden 2024 lopussa:
  - 163 mrd. euroa
  - 56 % / BKT
- Vuoden 2027 lopussa:
  - 198 mrd. euroa
  - 60 % / BKT

Hyvinvointialueet ja kuntatalous

Hyvinvointialueiden rahoitus 2024–2027

- Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus on noin 24,7 mrd. euroa vuonna 2024 ja kehyskauden lopussa vuonna 2027 noin 24,8 mrd. euroa.
- Hyvinvointialueiden rahoitusta nostaa kehyskaudella erityisesti kunnilta siirtyneiden kustannusten tarkentuminen, kustannustason nousu (indeksikorotus), ennakoitu palvelutarpeen kasvu sekä uusiin ja laajeneviin tehtäviin liittyvä rahoitus.
- Rahoitusta puolestaan laskevat erityisesti hallitusohjelmassa sovitut tehtävälainsäädännön muutokset.
- Hyvinvointialueille kohdentuu myös valtionavustuksia, yhteensä noin 370 milj. euroa vuonna 2024 ja noin 206 milj. euroa vuonna 2027.

Kehysvaraus jälkikäteistarkistukseen

- Hyvinvointialueiden rahoituksen kahden vuoden viiveellä tehtävään lakisääteiseen jälkikäteistarkistukseen ja vastaaviin ennakoimattomiin teknisiin muutostarpeisiin varaudutaan ns. kehysvarauksella, joka ei ole käytettävissä muihin menoihin.
- Vuoden 2025 jälkikäteistarkistus määräytyy hyvinvointialueiden vuoden 2023 toteutuneiden kustannusten perusteella.
- Hyvinvointialueiden tilinpäätösennusteiden perusteella hyvinvointialueiden talous on koko maan tasolla selvästi alijäämäinen vuonna 2023, minkä perusteella varaus on mitoitettu 1 000 milj. euroksi vuonna 2025.
- Varaus on 910 milj. euroa vuonna 2026 ja 820 milj. euroa vuonna 2027.

Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus v. 2024

- Hyvinvointialueiden yleiskatteisen rahoitukseen ehdotetaan 24,7 mrd. euroa ja se kasvaa vuoden 2023 varsinaisesta talousarviosta n. 4 mrd. euroa. Muutosta selittävät seuraavat tekijät:
  - Vuoden 2023 rahoituksesta n. 1,9 mrd. euroa maksettiin joulukuussa 2022
  - Palvelutarpeen kasvu n. 292 milj. euroa ja indeksikorotus (2,53 %) n. 618 milj. euroa vuoden 2023 kustannuspohjan korjaus huomioiden
  - Sote-siirtolaskelman tarkistus ja vuoden 2023 rahoitusta korjaava kertaerä n. 1,2 mrd. euroa
  - Yliopistosairaalalisän rahoitus n. 130 milj. euroa
  - Hyvinvointialueiden rahoituksen siirtymätasaus n. –104 milj. euroa
- Hyvinvointialueiden vuoden 2024 tuloksi kirjattava rahoitus kasvaa yhteensä noin miljardi euroa verrattuna vuoden 2023 vastaavaan tasoon.

Hyvinvointialueiden rahoitukseen vaikuttavat tehtävämuutokset

- Tehtävämuutokset kasvattavat hyvinvointialueiden rahoitusta v. 2024 vuoteen 2023 verrattuna nettomääräisesti n. 5 milj. eurolla.
  - Edellisen ja nykyisen hallituksen hyvinvointialueille osoittamien tehtävämuutosten kustannusvaikutus on kehyskauden lopulla v. 2027 nettomääräisesti yhteensä n. -126 milj.
- Pääministeri Orpon hallitusohjelman keskeisimmät muutokset v. 2024 ovat:
  - Hoivahenkilöstön vähimmäismitoituksen (0,7) voimaantulon siirto, -89 milj. euroa
  - Hoitotakuun pitäminen 14 vuorokaudessa, -5 milj. euroa
  - Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen 23 vuoteen, -12 milj. euroa
  - Uudistetun vammaispalvelulain voimaantulo siirtyy 1.1.2025

Valtion avustukset ja muut korvaukset

- Hyvinvointialueille ehdotetaan valtionavustuksia yhteensä n. 370 milj. eurolla v. 2024.
- Avustusten määrä laskee kehyskauden loppua kohden n. 206 milj. euroon.
- STM:n pääluokassa merkittävin muutos on terveydenhuollon ja sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen ehdotettu 5 milj. euron vuosittainen lisäys, jonka seurauksena tutkimusrahoituksen taso nousisi 35 milj. euroon/v.
- Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti itsemurhien ehkäisyohjelmaan ehdotetaan yhteensä 1,2 milj. euroa vuosille 2024–2027.
- Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen kehittämistehtäviin ehdotetaan 1,1 milj. euroa/v.

Kuntatalous

- Kuntien valtionavut ovat n. 5,1 mrd. euroa v. 2024 ja n. 6,1 mrd. euroa v. 2027.
  - Valtionapujen tasoa korottaa kehyskaudella erityisesti TE-palvelu-uudistus.
- Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen on lähellä neutraalia kehyskaudella.
  - Peruspalvelujen valtionosuuteen -1 %-yks. indeksijarru 2024–2027 (n. -110 milj. euroa v. 2027 mennessä).
  - Toisaalta maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus vahvistaa kuntataloutta n. 108 milj. eurolla vuodessa.
- Sosiaaliturvaetuuksien indeksijäädytykset ja säästöt vähentävät kuntien menoja ja verotuloja.
  - Pidemmällä aikavälillä toimien arvioidaan lisäävän työllisyyttä, mikä puolestaan lisäisi kuntien verotuloja.
- Tarkastelussa ei ole huomioitu työttömyys- ja sairausvakuutusmaksujen alentamista, jonka arvioidaan lisäävän kuntien verotuloja ja vähentävän kuntatyönantajien maksurasitusta yhteensä n. 300 milj. eurolla v. 2024.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

VM.FI | @VMUUTISET